כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח



בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת וארא ■ כ"ה טבת ה'תשפ"ב ■ 29.12.2021 ■ גליון מס' 664

העזרה לזולת היא השירה היפה ביותר בעולם

/ הרב זאב גרינוולד שליט"א, ערכים

אחת משמורות הטבע היפהפיות ניצבה מול נתון מדאיג: בעלי חיים טורפים, בהם נמרים ואריות, תקפו את חיות הבר, והן הלכו והתמעטו. טובי החוקרים ניסו למצוא פתרון לסכנת ההכחדה של חיות אלו.

לאחר בחינה מדוקדקת החליטו החוקרים שהפתרון היחיד שימנע את הכחדתם של חיות הבר ויאפשר להן להתרבות ולחיות בשלווה, הוא לרכז אותן בשטח מגודר ולסלק משם את חיות הטרף.

עברה תקופה, והחוקרים הוכו בתדהמה. שיעור התמותה של חיות הבר לא פחת, אלא להפך, הוא גדל! בדיקות מעמיקות הביאו למסקנה: כשנמר רוצה לטרוף חית בר, הוא טורף בעיקר את החיות החולות והזקנות, אלו שאין בכוחן לברוח במהירות.

כעת, כשחיות הטרף לא יכלו להיכנס למרחב המגודר, נשארו החיות החולות והחלשות בעדר והדביקו את שאר החיות במחלתן. לא זו בלבד שאין החיות הטורפות גורמות להכחדתן של חיות הבר, הן גם מגינות עליהן...

תופעה דומה ארעה גם בסין: לפני כחמישים שנה התלוננו תושבי אחד האזורים שהציפורים מחסלות להם חלק ניכר מהתבואה. בעקבות זאת קבע הממשל הקומוניסטי שכל תושב חייב להעמיד בשדהו סל מלא בציפורים מתות כדי להרחיק את בעלי הכנף מהאזור. התושבים פעלו כפי ההוראות, ותוך זמן קצר לא היו באזור בעלי כנף, ולסינים באה רווחה. כעבור תקופה שוב התחלפה הרווחה בדאגה: כל התבואה חוסלה על ידי חרקים ותולעים. התברר שהציפורים חיסלו חלק ניכר מהתבואה, אולם יותר משהזיקו הן הועילו - הן הגנו עליה מפני התולעים.

עומדים אנו משתאים מול שרשרת המזון המדהימה שאלוקים ברא בעולמנו.

המציאות מוכיחה שכל הנבראים בעולם נבראו בשביל זולתם, ואין ברייה בעולם שחיה רק בשביל צרכיה האישיים: השמש מאירה לאחרים, וכך גם הירח והכוכבים; העשב גדל באדמה בשביל הפרה שאוכלת אותו; הפרה משמשת ארוחה לנמר; נבלת הנמר משמשת מזון לנשר.

אלוקים ברא כך את העולם כדי לאותת לנו: אדם יקר, נבראת כדי להועיל לאחרים, להעניק ולתת! וכך כותב רבי חיים מוולוז'ין: "האדם לא לצורך עצמו נברא, רק להועיל לאחרים בכל מה שיוכל".

נח זכה להתחיל מחדש את קיום האנושות אחרי דור המבול משום ששירת את החיות שהיו עימו בתיבה וגמל עימן חסד במשך שנה תמימה. "עולם חסד ייבנה" (תהילים פ"ט, ג'), העולם מושתת על חסד ועל נתינה, והם אלו שנותנים לו זכות קיום.

בכל פעולה שאדם עושה למען זולתו כדאי לו להרגיש שהוא זוכה לגמול חסד - גם בעל מכולת המתפרנס מחנותו גומל חסד עם הקונים, הרי הוא מספק להם מזון. הכול תלוי במחשבתו של האדם; אם ישנה את דפוס החשיבה הטבעי שאומר: "מה אני חייב לו?" "למה הוא מנצל אותי?", ויחליט לגמול חסד אמיתי עם זולתו - יוכל גם הוא להצטרף למעגל הנתינה העולמי.

אחרי שסרב פרעה לשחרר את בני ישראל, הביא עליו הקדוש ברוך הוא את מכת דם ולאחריה את מכת צפרדע. המעיין בפסוקים יראה שגם חרטומי מצרים הצליחו להפוך מים לדם ולהעלות צפרדעים, ולכן טרם הרגישו את יד ה' בשתי מכות אלו. רק במכה השלישית, מכת כינים, אמרו המצרים: "אצבע אלוקים היא" (שמות ח', ט"ו). נשאלת השאלה, מדוע התחיל אלוקים במכות דם

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שו"ת חורף
אם היא תצטרך לשאוב את החלב בשבת? חשבנו לקנות לצורך זה, משאבת חלב ידנית ולא חשמלית...
המשך בעמ' 2

ונתתי אותה לכם מורשה
בחלקים רבים בחברה הישראלית קיים ניכור בהתייחסותם לארץ ישראל עד שחלק מהם רואים בה...
המשך בעמ' 4

ויך הברד
פרשת וארא מסתיימת במכה השביעית - מכת הברד, המפרידה משלושת המכות הבאות בפרשת...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת

כוחה של תפילה
צומת פולג. שעת לילה מאוחרת .חמישה ערבים התקרבו בחמת זעם אל חייל יהודי, ובידיהם סכינים...
המשך בעמ' 6

שביבים
■ *עסקה לכבוד הקב"ה*
■ *ועליך לפרנס את אשתך...*
■ *הרב יהונתן שוורץ, בסיפור אישי מרגש ומדתק*
המשך בעמ' 7

כח התפילה בכל עת
התפאר עלי למתי אעתיר לך... ויאמר למחר... למען תדע כי אין כה"א, מקשה רבינו אור החיים הקדוש, הרי...
המשך בעמ' 10

רבי סעדיה בן אור זצ"ל
רבי סעדיה בן אור (דוראני, א' באדר ה'תרע"ד, 27 בפברואר 1914 - ה' באדר א' ה'תשנ"ז, 12 בפברואר 1997)...
המשך בעמ' 10

וצפרדע ונתן למצרים פתח לחשוב שזהו כישוף, ולא התחיל מיד במכת כינים?

אומנם טמון כאן מסר חשוב: מים ודם הם שני הפכים. מים מסמלים חסד ונתינה, שהרי הם מרווים, משקים ומצמיחים; ואילו הדם מסמל הרג ואכזריות. במכה הראשונה הפך אלוקים את המים לדם, כאומר: אתם המצרים התעלמתם מהמשימה העיקרית בעולם - הנתינה. תחת זאת הפכתם את ה"מים" ל"דם"; לקחתם עם שלם, שיעבדתם ועיניתם אותו.

במכת דם העביר אלוקים מסר לעולם: תכלית הבריאה והאדם - להיטיב לזולת. אחרי הדם באה מכת צפרדע, מדוע?

קטע שנצטט מפרק שירה יענה לנו את התשובה:

אמרו חכמינו זיכרונם לברכה על דוד מלך ישראל: בשעה שסיים ספר תהלים זחה דעתו עליו. אמר לפני הקדוש ברוך הוא: יש ברייה שבראת בעולמך שאומרת שירות ותשבחות יותר ממני? באותה שעה נזדמנה לו צפרדע אחת, אמרה לו: דוד אל תזוח דעתך עליך, שאני אומרת שירות ותשבחות יותר ממך. **ולא עוד אלא שאני עוסקת במצווה גדולה, וזו היא המצווה שאני עוסקת בה, יש בשפת הים מין אחד שאין פרנסתו כי אם מן המים, ובשעה שהוא רעב נוטלני ואוכלני, זו היא המצווה".**

אומנם הצפרדע אומרת שירות ותשבחות לאלוקים אף יותר מדוד, אבל היא מתפארת יותר בכך שהיא משמשת מזון בשביל בעל חיים אחר. כי עזרה לזולת, חסד ונתינה הם השירה היפה ביותר.

הצפרדע מסמלת הקרבה למען הזולת, ולכן טבעי הוא שאחרי מכת דם תבוא מכת צפרדע, שהרי שתיהן מלמדות אותנו את תכלית הבריאה והאנושות.

שו"ת חורף
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאיבת חלב-אם בשבת קודש

שאלה: נולד לנו בן בשעה טובה ומוצלחת, ואנו מקפידים להזין אותו רק בחלב אם. בימות החול - פעמים שמשום סיבות כאלו ואחרות אם התינוק משתמשת במשאבת חלב חשמלית כדי לשאוב את החלב, אולם כעת אנו שואלים מה יהיה אם היא תצטרך לשאוב את החלב בשבת? חשבנו לקנות לצורך זה, משאבת חלב ידנית ולא חשמלית. האם אכן מותר להשתמש בשבת במשאבת חלב ידנית?

תשובה: יש לדעת שהשימוש במשאבת חלב חשמלית בשבת אינו כרוך רק בשאלת הפעלת המתג החשמלי בשבת, אלא גם בעצם פעולת השאיבה עצמה שהיא מלאכת 'מפרק' - תולדה של מלאכת 'דש' - האסורה בשבת מהתורה.

ולכן גם כאשר מדובר על משאבה ידנית יש בשימוש בה בשבת משום עשיית מלאכה דאורייתא, על אף שאין היא חשמלית, שעצם פעולת השאיבה לכשעצמה אסורה וכאמור לעיל.

אולם באופן וחלב האם הוא מזונו היחיד[א] של התינוק ואין אפשרות להשיג לו חלב זה אלא אם כן האם תשאב עבורו חלב בשבת קודש, הרי שיש להתיר את הדבר מדין 'פיקוח נפש', שהרי להשאיר תינוק קטן ללא מזון למשך השבת זו שאלה של סיכון חייו[ב].

אולם יש לשוב ולהדגיש שכל זה מדובר באופן שאי אפשר להשיג לו את מזונו - חלב האם - ללא שאיבה בשבת, שאילו יכול הוא לינוק כדרכו, אין היתר לשאוב עבורו, שהרי היניקה עצמה אינה כרוכה במלאכה האסורה בשבת[ג] ומדוע נחלל שבת לחינם אחר שיכול התינוק לינוק בעצמו? ועוד שגם אם התינוק אינו יכול לינוק בעצמו מכל סיבה שהיא, בין מצד התינוק ובין מצד האם, מכל מקום אילו יודעים אנו על מצב זה עוד קודם השבת, צריכים אנו להתכונן לכך עוד קודם השבת[ד] ולהשתדל לשאוב עבורו בימות החול את כמות החלב שיזקק לה בשבת עצמה.

אך כאשר התינוק אינו יכול לינוק, ולא הצלחנו להתכונן לכך מבעוד מועד, וכרגע הדרך היחידה לאפשר לו את מזונו - חלב האם - הוא על ידי שאיבה, רשאים אנו לשאוב עבורו את החלב בשבת שכאמור זה עניין של חשש 'פיקוח נפש', ולכן ניתן להשתמש לצורך כך בין במשאבה חשמלית ובין במשאבה ידנית.

האם להעדיף משאבה ידנית או משאבה חשמלית?

אלא שצריכים אנו לברר במידה ועומדות לרשותנו גם משאבה חשמלית וגם משאבה ידנית, באיזו משאבה עדיף להשתמש, שהרי גם במקרה של פיקוח נפש מצווים אנו למעט במלאכות עד כמה שאפשר מדין 'מאכילין אותו הקל הקל תחילה'[ה], ומעתה יש לברר באיזו משאבה נוכל למעט בחילול השבת.

והנה ראיתי בספר שמירת שבת כהלכתה[ו] שסבר שעדיף להשתמש במשאבה חשמלית מאשר להשתמש במשאבה ידנית, כי במשאבה ידנית כל לחיצה היא מלאכה בפני עצמה מה שאין כן במשאבה חשמלית.

אמנם לענ"ד יש מקום לפקפק מעט במסקנה זו, שהרי ידועים דברי החזון איש שכתב[ז] אודות מי שחורש את האדמה במכונה שנעה על ידי כוח הקיטור או על ידי חשמל, והאדם מכוון אותה לפי תלמי השדה שחייב האדם משום חורש אף אם אין כוח האדם בעצם החרישה, שהרי המכונה היא כלי האומנות של האדם, ועמידת המכונה על השדה וכיוון הפרקים על מכונם לצורך החרישה זהו

מלאכת חרישה וחייב עליה חטאת, עכת"ד החזון איש, ונראה מדבריו שכל חרישה וחרישה מתייחסת אל האדם העומד על המכונה ואין זה מלאכה חד פעמית מאחר והעומד על גבי המכונה ממשיך ומתעסק עמה כל זמן מלאכת החרישה, ואם כן הוא הדין לנידון דידן מאחר ומכונת השאיבה היא ככלי ביד האם, והיא מכוונת אותה אל גופה ואף ממשיכה להחזיק בה כל זמן השאיבה, הרי שיש כאן פעולת שאיבה שנעשית על ידי האם, וכל פעם שהמכונה מפעילה כוח יניקה כדי לשאוב את החלב הרי שיש כאן פעולה חדשה ונוספת המתייחסת לאם, שהרי ממשיכה היא להחזיק את המכונה בידיה כל זמן השאיבה, ומפעילה כוח מסוים בידיה כדי ללחוץ את המכונה אל גופה[ח].

ואם כנים הדברים, נמצא שבמשאבה חשמלית מעבר למספר המלאכות (של מלאכת מפרק) כמספר פעולות השאיבה, יש גם מלאכה בעצם הפעלת המשאבה[ט], מה שאין כן במשאבה ידנית שאין בה מלאכה מצד יצירת המעגל החשמלי ואם כן אדרבה עדיף להשתמש במשאבה הידנית.

ואכן מצאתי בספר ארחות שבת[י] שכתב שעדיף להשתמש במשאבה הידנית כדי למעט במלאכות, וזה לא כמו שכתב בספר שמירת שבת כהלכתה המובא לעיל.

אולם אם מדובר באופן שהמשאבה החשמלית מחוברת לשעון שבת אשר יפעיל אותה מבלי התערבות יד אדם במהלך השבת, נמצא שבאופן זה המשאבה החשמלית והמשאבה הידנית שוות - ואין עדיפות לאחת על השנייה.

אך זאת יש לברר שמא כוח היניקה של אחת המשאבות יותר חזק ואז יהיה אפשר להשלים את כמות החלב הנצרכת בפחות מלאכות, ולדוגמא, אם זקוקים אנו כעת לשישים מ"ל חלב עבור התינוק, ובמכונת השאיבה החשמלית כל יניקה יש בכוחה לשאוב כעשר מ"ל של חלב, ואילו במשאבה הידנית יש בכוחה של כל יניקה לשאוב רק כחמש מ"ל של חלב, אם כן במשאבה החשמלית נוכל להשלים את המשימה בשש מלאכות ואילו במשאבה הידנית נטצרך לפעול שנים עשר מלאכות, ואו אז וודאי שעדיף להשתמש במשאבה החשמלית[יא].

אמנם נראה שאם האישה לאחר שהיא מצמידה את המכונה לגופה היא נעזרת בחוט גומי כדי להצמיד את המכונה לגופה, ומעתה והלאה המכונה שואבת מאליה ללא התערבות יד אדם וללא שהאישה משתמשת בכוחה כדי להצמיד את המשאבה, הרי שבאופן זה אכן אין כל שאיבה ושאיבה מתייחסת אל האישה, אלא רק השאיבות הראשונות בעוד ידיה של האישה עדיין לא הסתלקו מן האחיזה, וממילא יהיה עדיף באופן זה להשתמש במכונה החשמלית.

שאיבה שלא לצורך התינוק

והנה כאשר אין מדובר בשאיבה של החלב לצורך התינוק[יב] אלא מחמת הצער שיש לאישה מעודף החלב, או כדי לשמור על כושר ההנקה[יג], או אז אין היתר לשאוב את החלב לתוך כלי קיבול, שהרי אין בזה שאלה של 'פיקוח נפש', ומשום צער גרידא לא נוכל להתיר עשיית מלאכה מהתורה, ולכן יש באופן כזה לשאוב את החלב באופן שנשפך אל הקרקע, ובאופן זה הוי 'מלאכה שאינה צריכה לגופה' ועוד שלדעת חלק מהראשונים 'סחיטה לאיבוד' אין בה משום מלאכה, ומשום כך יש להתיר[יד].

וכבר נתנו בזה עצה שימושית - כאשר אין זה כל כך מעשי לשאוב את החלב באופן שנשפך לקרקע - אפשר להניח בתחתית כלי הקיבול (הבקבוק) של המשאבה חומר פוגם כגון סבון כלים וכדומה, ואז כל החלב שיישאב יהיה נחשב כהולך לאיבוד וכנ"ל[טו].

ובאופן זה אם מדובר במשאבה חשמלית יש לדעת שאין היתר להפעיל אותה בשבת לשם כך, משום שעצם ההפעלה כרוכה במלאכה ואין להתירה אלא במקום פיקוח נפש וכדלעיל.

ויש להסתפק באופנים הללו - כאשר שואב לאיבוד - האם יש להעדיף את השימוש במשאבה אשר יש בה מיעוט מלאכות (כח יניקה חזק יותר) שלכאורה ניתן לומר שהרי עד כמה שאנו סומכים על שיטות הראשונים הנוקטים ש'סחיטה לאיבוד' - לא שמיה סחיטה, אם כן אין כלל מלאכה, ומה יש עניין למעט בפעולות אם פעולות אלו אינן נחשבות 'מלאכות'?

אך יותר נראה לומר שאחר שעניין זה של 'סחיטה לאיבוד' שנוי במחלוקת ראשונים, ואין אנו מתירים זאת בשופי אלא רק במקום צער ובצירוף זה שהוא 'מלאכה שאינה צריכה לגופה', גם באופנים אלו ראוי לבחור במשאבה אשר יש בה מיעוט מלאכות לפי המבואר לעיל[טז].

א - גם אם התינוק כבר התחיל לקבל מזונות אחרים מלבד חלב, מכל מקום אם מזונו העיקרי הוא מחלב (והחלב הוא חלב אם), מניעת חלב זה ממנו יכולה להיות בגדר של פיקוח נפש עיין להלן בהערה הבאה.

ב - עיין חזו"א או"ח סימן נ"ט אות ג' שמניעת מזון מתינוק (עד כבן שנתיים - שלוש) לזמן מרובה הוא חשש סכנה ועיין שם באות ד' מה שכתב שכל שינוי בתזונת התינוק יכול לגרום לחלאים, ולכן תינוק שלא הורגל כלל לקבל תחליפי חלב המצויים כיום בשוק, וחלב אם הוא מזונו, יש להתיר לשאוב עבורו בשבת משום חשש פיקוח נפש, אולם עיין שם בהמשך דברי החזו"א שמי שבוטח בה' ומיקל בדבר אין מזניחין אותו, והיינו שיש כאן גדר מיוחד בפיקוח נפש, שבדרך כלל הנמנע ואינו מחלל את השבת במקום פיקוח נפש גוערים בו והרי הוא שופך דמים, אולם בנידון דידן אחר שאין הפיקוח נפש הוא מוכרח וקרוב, אזי על אף שאכן מותר גם בכה"ג לחלל את השבת, מכל מקום מאחר והוא חשש יחסית רחוק, המיקל בדבר אין מזניחין אותו.
אולם אם מדובר בתינוק שגם בשגרה מקבל מידי פעם תחליפי חלב (כהשלמה לחלב האם) נראה שוודאי שאין להתיר עבורו חילול שבת, ויאכילו אותו מתחליפי החלב וכהרגלם בימות החול.

ג - עיין ספר שש"כ פרק ל"ו הערה ס"ז, ועיין עוד במש"כ בחלק א' סימן ל"ד הערה ט'.

ד - עיין בספר שש"כ פרק ל"ב סעיף ל"ד.

ה - עיין שולחן ערוך או"ח סימן שכ"ח סעיף ט"ז ושם סעיף י"ד ובמשנה ברורה שם, ועיין עוד שם סעיף י"ב מ"ב ס"ק ל"ה, ונראה שבנד"ד יש מקום לומר שכו"ע יודו לזה שאחר שהוא חשש יחסית רחוק של פיקו"נ וכדלעיל הערה ב' הרי זה דומה ליולדת - עיין מ"ב סימן ש"ל ס"ק ה' (וי"ע לשיטת הגר"ח מבריסק בהא דשו"ע סימן תרי"ח סעיף ז', עיין חידושי הגרי"ז על הרמב"ם הלכות שביתת עשור).

ו - פרק ל"ו הערה ס"ג (הן אמת שכתב זאת ביחס לחליבה לאיבוד במקום שמצטערת מעודף החלב ובאופן שהמכונה מופעלת על ידי שעון שבת, אך לכאורה ה"ה לחליבה שלא לאיבוד במקום פיקוח נפש אף אם משום כך צריך להפעיל את המכונה בשבת שהרי סו"ס יש כאן מיעוט במלאכות ודו"ק).

ז - חזו"א חושן משפט ליקוטים סוף סימן כ"ג.

ח - אמנם יש מקום לחלק בין הנידונים, מאחר ובמכונת חרישה האדם היושב על המכונה מכוון אותה אנה ואנה כל משך החרישה, משא"כ במשאבה חשמלית שאינה צריכה כיוון מחודש כל הזמן ואחיזתה היא רק כדי שלא תתרפה האחיזה, אך לא ברירא שחילוק זה אכן מחלק, ובלא"ה באנו לסוגיא דמצמצם, וי"ע (ואין לחבר זאת למח' המג"א והאבן העוזר לגבי הנחת עלוקה המוצצת דם על גוף האדם בשבת [עיין מ"ב לסימן שכ"ח ס"ק קמ"ז] דהנה השאיבה הראשונית הנעשית על ידי המכונה וודאי שהיא בכלל מלאכה דאורייתא, וכל נידוננו הוא האם המשך השאיבות נחשבות שנעשות מאליהן או שכל שאיבה ושאיבה מתייחסת לאישה מאחר והיא עדיין אוחזת את המשאבה בידיה).

ט - וכבר דנו רבות פוסקי הזמן בארכיות בזהות המלאכה ביצירת מעגל חשמלי בשבת ואכמ"ל.

י - חלק א' פרק ד' סעיף ל"ח.

יא - בכה"ג עדיף להשתמש במשאבה החשמלית גם אם היא מכוונת לעבוד על ידי שעון שבת ונצטרך להפעיל את המשאבה בשבת עצמה על ידי פעולת האדם, מ"מ עדיין יש מיעוט מלאכות בשימוש במשאבה זו מאשר המשאבה הידנית.
ודע שאין נפ"מ אם במכונה אחת בכל שאיבה יוצאת כמות חלב שהיא 'פחות מכשיעור' (שיעור מלאכת מפרק בשבת הוא 'גרוגרת' ועיין בספר שש"כ פרק ל"ו הערה ס"ז שהוא בערך כפית קטנה וחצי) ובמכונה אחרת בכל שאיבה יוצאת כמות חלב שהיא יותר מכשיעור, וזאת משום שכל כמות החלב שנשאבת באותה שבת מצטרפת ביחד, ואין זה כמו שיעורי אכילה של פחות מכשיעור ביום כיפור, שאם שהה זמן של 'כדי אכילת פרס' בין אכילה לאכילה אין האכילות מצטרפות - עיין בספר שש"כ בתחילתו בכללי מלאכות שבת פרק א' סעיף כ"ד הערה צ"ז (אלא אם כן בין שאיבה לשאיבה מאבד את כמות החלב שכבר נחלבה עיין שם ובפרק ל"ו סעיף כ"א ובהערות ס"ד וס"ז), ועיין לקמן הערה ט"ז.

יב - או משום שלתינוק יש מספיק חלב שאוב, או שהוא ניזון ממאכלים אחרים / תחליפים וכן כל כה"ג.

יג - ראה בספר שש"כ פרק ל"ו סעיף כ"א והערה ס"ה.

יד - עיין רמב"ן ור"ן למסכת שבת דף קי"א, ותוס' כתובות דף ו' ע"א ד"ה קהאי מסוכרייתא דנזייתא' בשם רבינו תם, ועיין שו"ע או"ח סימן ש"ל סעיף ח' ובמ"ב שם ס"ק ל"ב.

טו - ועיין בספר שש"כ פרק ל"ו סעיף כ"א שאם אין לה חומר פוגם יכולה לשאוב כמות קטנה, לשפוך את החלב שנאסף, ואז תמשיך בשאיבת כמות קטנה נוספת, ועיין שם בהערה ס"ד (ומקור הדברים בשו"ת אבני נזר או"ח סימן מ"ז וקצות השלחן סימן קל"ח בבדי השלחן ס"ק ל').

ודע שלדעת התוספת שבת (מובא בשער הציון לסימן שכ"ח אות פ"א) שחליבת חלב אם ביד בשבת הוי מפרק כלאחר יד, יש להעדיף היכא דאפשר - חליבה ביד (הן ביחס לנידון הפיקוח נפש והן ביחס לנידון חליבה לאיבוד משום צער) ואף אם מספר המלאכות יהיה רב יותר, אולם דעת הלבוש שגם בכה"ג הוי מלאכה כדרכה וכן נוקט המשנה ברורה שם, ועיין בשו"ת שבט הלוי חלק ז' סימן צ"ט וחלק ח' סימן פ"א.

טז - וכן מבואר בספר שש"כ פרק ל"ו הערה ס"ג.

ובנידון זה שמא כן יהיה נפ"מ אם במכונה אחת כמות השאיבה בכל פעם היא פחות מכשיעור, ובמכונה אחרת היא יותר מכשיעור, מאחר והחלב הולך לאיבוד בין שאיבה לשאיבה וממילא אין השאיבות מצטרפות עיין מש"כ לעיל הערה י"א, והנה באופן ששואבת ישר לקרקע פשוט שהדבר כן (וממילא יש לעיין גם בכמות הנשאבת וגם בכמות הפעולות, ולחשבן זאת גם ביחס להלכה הידועה בסימן שכ"ח סעיף י"ד ששוחטים לחולה בשבת ולא מאכילים אותו נבילה, ולדעת הר"ן הטעם הוא משום שהרבה איסורי לאו (מלקות) חמורים יותר ממעט איסורי סקילה, וא"כ גם בנד"ד יש לומר שהרבה שאיבות פחות מכשיעור חמורים יותר ממעט שאיבות יותר מכשיעור) אך באופן ששואבת לתוך כלי קיבול שיש בתחתיתו חומר פגום יש לעיין אם זה נחשב בכה"ג שכל מעט חלב הנכנס לתוך הבקבוק נחשב כ'נאבד' באופן שגם אינו מצטרף עם שאיבות החלב הנוספות או לא, ויותר נראה לומר שיש לחלק בין 'לאיבוד' לבין 'נאבד' ודו"ק.

ונתתי אותה לכם מורשה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בחלקים רבים בחברה הישראלית קיים ניכור בהתייחסותם לארץ ישראל עד שחלק מהם רואים בה שטחי נדל"ן, שכל ענינה של הארץ היא להחזיק בפיסת קרקע כדי לקיים בה חברה דמוקרטית - חילונית ברמת חיים מערבית, שלמענה הם נכונים לראות בחבלי מולדת האחרים "שטח כבוש", ולהתפשר עליהם ובלבד שתישאר לנו פלטפורמה קרקעית מינימאלית שתאפשר לנו לחיות בשלום ובביטחון את חיי השעה שלהם, גם אם הפשרה הזו מסכנת את העתיד היהודי בארץ ישראל, ועל כיוצא בזה אמר הנביא: "אכול ושתו כי מחר נמות" [ישעיה כב יג] ההתנכרות הזו הביאה לשחיקה בנאמנות של העם היהודי לארצו, נאמנות שפרנסה בהיסטוריה של העם היהודי דורות של גלויות ושנתנה לעם את כוח העמידה וההישרדות על אף הניסיונות הבלתי פוסקים לכלותינו, ואילו השחיקה הזו של ההתנכרות לארץ ישראל עלולה לפגוע בעתידו של העם. על כן אם חפצי חיים אנחנו, לא רק ברמה האישית אלא בעיקר במובן הלאומי הרחב, אין בפנינו דרך אחרת אלא לחדש את הברית בין העם לארצו, להפנים בשכל וברגש את ייחודה של ארץ ישראל, לא רק כמקום מקלט לעם נרדף אלא כמקום הבלעדי בו יכול העם היהודי להגשים את ייעודו הרוחני והמוסרי, ככתוב: "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

על הקשר המופלא של העם היהודי עם ארץ ישראל כותב הראי"ה קוק בפירושו "עולת ראיה". וכך הוא מפרש את הכתוב: "לך אתן ארץ כנען חבל נחלתכם, בהיותכם מתי מספר, כמעט וגרים בה" - הקשר של כל עם לארצו נוצר בדרך כלל על ידי קשר טבעי המתפתח על ידי אומה שהיא מרובת אוכלוסין המתקבצת לאותה ארץ ויושבת בה ישיבת קבע במשך זמן מרובה, והיא מפתחת בה את חייה, אז במשך הזמן מתגבשת חיבה היסטורית המפעמת בלבבות הדורות הבאים והם נקשרים לארץ ההיא. והנה אף אחד מכל המרכיבים הללו לא היו בשעה שעם ישראל התקשר עם ארצו בימי האבות: "בהיותם מתי מספר" ולא ציבור גדול אלא קבוצה קטנה של אנשים. וגם הזמן היה קצר: "כמעט", ללא היסטוריה ממושכת. "וגרים בה", בהיותם אז בארץ לא היו תושבי קבע אלא "וגרים בה", גרים נודדים ממקום למקום, ועל אף העדר כל המרכיבים המקשרים עם לארצו, נוצר כבר אז קשר בל ינתק בין ישראל לארצו.

ומאז ימי ה"אבות" אברהם יצחק ויעקב, לאורך כל ההיסטוריה הישראלית, הקשר המופלא הזה של ישראל עם ארצו נמשך ללא הפסק. הנחמה המרכזית של עם ישראל, מעבר לבשורת הגאולה, היתה התקווה לשוב לארץ ישראל. כך היה בגלות מצרים, כשנאנקו בני ישראל בעבדות מצרים ומשה מתבקש לבשר לישראל על גאולתם בארבע לשונות של גאולה, היו הארבע הכנה לתכליתה של הגאולה שנאמרה בלשון החמישית שהיא: "והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב, ונתתי אותה לכם מורשה, אני ה'". את ההבטחה הזו פירשו ב"דעת זקנים מבעלי התוס'" [שמות יב ח]: "כדאמרי אינשי: מאן דמריה שחרריה ומסר כל דידיה בידיה, אי לאו איתיה לבי דריה מאי אהני ליה (תרגום: עבד ששחררו רבו ומסר לו כל שלו בידו, אם לא הביאו לבית דירתו, מה מועיל לו כל הטובה) כך גם אם לא הביא הקב"ה אותם לארץ ישראל. מה מועילה להם היציאה ממצרים".

הקשר הזה של ישראל עם ארצו קדם ליציאת ישראל ממצרים, כבר בסוף ימיו של יוסף כשישראל ישבו במצרים בכבודו של עולם, שעה שלא חסרו דבר במצרים, כבר אז יוסף משביע את אחיו שלא ישכחו להעלות את עצמותיו לארץ ישראל. וכך גם אחר כך, כאשר נגלה הקב"ה למשה בסנה, כשהבעיה הבוערת והדחופה היה הסבל הבלתי נסבל של ישראל במצרים, והפתרון המידי הנדרש באותה שעה היה שחרורם של ישראל מעבודת הפרך והפסקת העינוי שעם ישראל נאנק ונאנח תחתיו, גם אז על אף כל זאת אין הקב"ה מסתפק בהבטחה של ההצלה המידית מתחת עבדות מצרים, אלא באותה שעה הוא מצרף להבטחת ההצלה גם את העלאתם לארץ ישראל: "להצילו מיד מצרים ולהעלותו. . . אל ארץ טובה ורחבה". מכל הדוגמאות הללו אנו לומדים שאין גאולת ישראל שלימה בשחרור מהשעבוד הפיזי בלבד, אלא השחרור הזה הוא אמצעי לגאולה השלימה, שהיא מימוש היעוד הישראלי, האפשרי רק בהיות עם ישראל בארץ ישראל בעצמאות מדינית ורוחנית.

ויך הברד

/ הרב איתמר הרשקו

פרשת וארא מסתיימת במכה השביעית - מכת הברד, המפרידה משלושת המכות הבאות בפרשת בא. ולאחר שהתורה מציינת, שפרעה לא שולח את ישראל. ממש כשם שאמר הקב"ה למשה, בתחילת הדרך.

מכת הברד הביאה בתוכה, חידוש גדול בתובנת פרעה. כאשר הוא מכריז לראשונה ומתוודה על חטאיו - ה' הצדיק, והוא עמו הרשעים[1]. וביחד עם זאת כשבאה ההרווחה, הוא שב למריו. וממאן לשלח את ישראל מארצו.

ודווקא כעת עוצר הקב"ה את מהלך המכות, ומבקש ממשה שיתבונן בדבר היטב. כשבתחילת פרשת בא, מכריז הקב"ה שהכל נעשה - למען תספר באזני בנך... וידעתם כי אני ה'[2].

במהלך שבע המכות הראשונות, העביר הקב"ה את פרעה שלב אחרי שלב. עד שגרם לפרעה לבקש את ישועת ה'. החל מכך שפרעה ביקש שיעתירו בעדו, בהסרת הצפרדעים מעמו[3]. דרך ההיתר לצאת למדבר לצורך הקרבת הקורבנות, לאחר מכת הערוב[5]. וביחד עם תפילה על פרעה. ולבסוף לאחר מכת הברד, כשפרעה מודה בחטאיו, יחד עם הבקשה להעתיר בעדו[5].

בכל שלושת הפעמים, פרעה ביקש שיעתירו בעדו. כשהוא בוחר להשתמש בלשון זו, ולא בלשון בקשה או תפילה. וזאת משום שהעתירה, באה להפוך ולשנות מצב. כשם שמצינו בעתירתו של יצחק, לנוכח רבקה אשתו. אז נעתר לו הקב"ה ושינה את דינו, כשנתן לו שני בנים בתפילתו[6].

וכך ציפה פרעה כל פעם, שייהפך דינו וימחלו לו על חטאיו. אך בפעם השלישית כבר הבין פרעה, שהבעיה נמצאת בו. ולכן הוא מודה שאכן הוא הרשע, וה' הצדיק. ולמרות זאת יודע משה, שפרעה טרם ירא את ה'[7].

לאחר הידיעה הזו של משה, בא הקב"ה להדגיש באזני משה - כיצד להגיע לכלל ידיעת ה'. ובמיוחד בסיפור ענייני יציאת מצרים ומכותיהם[8].

בכל שלושת המכות בהם פרעה נבהל וביקש את ישועת ה', היו אלו מכות של בהלה. שגרמו לפרעה להרגיש את עוצמת המכה, פי כמה ממה שהיא הייתה באמת.

במכת **הצפרדע** - באו הצפרדעים בבתי המצרים ותנוריהם. ובכל הארץ היה רעש גדול מקרקוריהם. ולכן כשהצפרדעים יצאו מהעיר, הגם שהם נשארו ביאור - היה זה כהרווחה גדולה בעיני פרעה[9].

לאחר מכן במכת **הערב** - שבאו גם כן בבית פרעה ובכל בתי המצרים[10]. גרם הדבר לרעש בלתי נסבל, מכל החיות הרעות שבאו לשם. אך מיד לאחר יציאת החיות מהעיר[11], הכביד פרעה את לבו ושוב לא שלח את העם.

ולבסוף באו קולות ה**ברד** הכבד[12] - והיכו בכל ארץ מצרים. במופע של אש וקרח יחדיו[13], המשבר ומיישר כל עקמימות שבלב[14]. ואף ליבו הערל של פרעה, נמס בקרבו. עד כדי כך שהודה לראשונה על חטאיו עם ה'. ולמרות זאת הכביד את לבו, כשסירב לבסוף לשחרר את העם.

ולכן בדיוק כעת, ניתן להסביר ולהראות למשה - כיצד היא הדרך לבוא לכלל ידיעת ה'. שכן כל ההתעללות של ה' עם פרעה[15], מביאה אותו בהדרגה עד כדי ידיעת ה'. הגם שפרעה לא מתיר לישראל, לצאת ממצרים. שכל זאת בא לו, מהכבדת הלב שלו.

וכדי למנוע טעות זאת מבנינו, אנו נדרשים לספר להם לפרוטרוט כיצד היו מכות מצרים. שלא יהיו כפרעה - הרואה את יד ה', אך לא מתנהג בהתאם. ואם נשכיל להמחיש זאת לבנים, הם יגיעו לכלל ידיעת ה' באמת.

וכימי צאתנו ממצרים, מראנו הקב"ה שוב פלאי פלאות[16]. כפלא הגדול שהיה במכת הברד[17]. אז כוחות הטבע ההפוכים, השלימו רצון קונם כדי לנקום ברשעים[18]. כך שמצד אחד הקרח והאש הכו יחדיו את השעורה, אך החיטה והכוסמת לא הוכו[19].

דבר זה הביא להכבדת לב פרעה. שכן הגם שאין מאכל לבהמה, האוכלת שעורים. נשארה החיטה, כמזון לאנשים. ובדבר זה דימה פרעה שתהיה לו הרווחה מעט. ממש כשם שהיה אחרי מכת הצפרדע ומכת הערוב.

כשלאמתו של דבר לא היה זה, אלא על מנת שיישאר לארבה מה לאכול במכה הבאה. ובדבר זה שיחק הקב"ה, עם לב פרעה. כשהשאיר לו פתח לטעות ולא לשלוח עדיין את העם. ורק אחר מכת הארבה התוודה פרעה, על חטאיו עם ישראל יחד עם חטאיו עם ה'[20].

עניין השארת החיטה היה כחידה בעיני כל. הכיצד זה לא הכה ה' עד לכלֵה את מצרים. וכל זאת משום שטרם ידענו, מה תהיה המכה הבאה. ולמעשה השארת החיטה, היתה כמבוא לתחילת המכה הבאה.

ואף בימינו אנו, תמהים אנו הכיצד זה לא מכלה ה' את זעמו בגויים. ובכל מכה ומכה, נשארת להם פליטה קטנה. אך עלינו לדעת זאת, שאין זה אלא כהכנה למכה הבאה שתבוא עליהם. עד אשר תושלם גאולתנו ופדות נפשנו, ושמחת עולם על ראשנו.

1 - ויאמר אלהם חטאתי הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים -שמות ט, כז
2 - ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה' - שם י, ב
3 - העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם - שם ח, ג
4 - ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם לה' אלקיכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי - שם, כד
5 - העתירו אל ה' ורב מהית קלת אלהים וברד ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד - שם, כח
6 - **ויעתר לו** נתפצר ונתפייס ונתפתה לו ואומר אני כל לשון עתר לשון הפצרה ורבוי הוא וכן (יחזקאל ח) ועתר ענן הקטרת מרבית עליית העשן וכן (שם לה) העתרתם עלי דבריכם וכן (משלי כז) נעתרות נשיקות שונא דומות למרובות והנם למשא - רש"י בראשית כה, כא
7 - ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלקים - שמות ט, ל
8 - ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה' - שם י, ב
9 - וירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו ולא שמע אלהם - שם ח, יא
10 - ויבא ערב כבד ביתה פרעה ובית עבדיו ובכל ארץ מצרים תשחת הארץ מפני הערב - שם, כ
11 - **ויסר הערוב** ולא מתו כמו שמתו הצפרדעים שאם מתו יהיה להם הנאה בעורותם - רש"י שם, כז
12 -וה' נתן קלת וברד ותהלך אש ארצה - שמות ט, כג

13 - **מתלקחת בתוך הברד** נס בתוך נס האש והברד מעורבין והברד מים הוא ולעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם (ש"ר) - רש"י שם, כד
14 - אמר ר' אלכסנדרי אמר ר' יהושע בן לוי, לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב, שנאמר 'והאלהים עשה שייראו מלפניו' - ברכות נט.
15 - **התעללתי** שחקתי כמו (במדבר כב) כי התעללת בי (שמואל א ו) הלא כאשר התעולל בהם האמור במצרים - רש"י שמות י, ב
16 - כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות - מיכה ז, טו
17 - ומדרש רבי תנחומא יש מרבותינו שנחלקו על זאת ודרשו כי אפילות פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו - רש"י שמות ט, לב
18 - **מתלקחת בתוך הברד** נס בתוך נס האש והברד מעורבין והברד מים הוא ולעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם (ש"ר) - שם, כד
19 - והפשתה והשערה נכתה כי השערה אביב והפשתה גבעל. והחטה והכסמת לא נכו כי אפילת הנה - שמות ט, לא- לב
20 - וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי לה' אלקיכם ולכם - שם י,

סיפור לשבת

כוחה של תפילה

צומת פולג. שעת לילה מאוחרת .חמישה ערבים התקרבו בחמת זעם אל חייל יהודי, ובידיהם סכינים שלופות. אותו חייל ,צחי, היה 'כישלון מובהק' בנושא של ירי מדויק; במבחני הירי בצבא לא פגע אפילו בדמויות עומדות... אך הפעם, למרבה הנס, הצליח לפגוע בארבעה מהם פגיעות מדויקות, שהביאו למותם. מיד לאחר האירוע, מרוב פחד רץ לכביש, עלה על טרמפ, וברח מהמקום. בינתיים, הערבי החמישי שנותר בחיים, אסף את הסכינים ונעלם אף הוא. כוחות המשטרה שהגיעו למקום היו מזועזעים. התמונה שנתגלתה לעיניהם הייתה חד משמעית - בוצע כאן טבח! מיד פתחו במצוד נרחב, ועוד באותו לילה תפסו את החייל היורה. כל טענותיו שהוא היה המותקף, נפלו על אוזניים ערלות. "היכן הסכינים שלהם?! - תמהו החוקרים - איך יתכן שאדם מותקף מצליח לפגוע ולהרוג ארבעה אנשים בהצלחה מדהימה כזו?! הלוא אינך חייל תמים... בוודאי שהדבר היה מתוכנן...". החייל נשפט, וקיבל עונש חמור - ארבעה מאסרי עולם! בבית הסוהר ביקש צחי להיטיב את תנאי מאסרו, אך סורב שוב ושוב. היחס אליו היה כאל רוצח מסוכן. לבסוף, החייל, שלא היה אדם דתי, השיח אודות מר גורלו בפני הרב ז. ב., רב בית הסוהר. היו לו שאלות על בורא עולם, "אלוקים הציל אותי ממוות, אז למה הוא השליך אותי לכלא למשך שארית חיי?...". שאלו הרב: "מהיכן אתה יודע שאלוקים הציל אותך?". צחי השיב: "באותו רגע בו התקרבו אלי אותם הרוצחים האכזריים ועמדתי בפני המוות, התחננתי לאלוקים שיציל אותי". המשיך הרב להתעניין: "ומאיפה ידעת לבקש מאלוקים, הרי אינך נראה דתי?!". השיב החייל: "באותו רגע, נזכרתי בדברי סבי הצדיק ז"ל, שהיה רגיל לומר לי: 'צחי, אלוקים עוזר גם למי שלא מכיר אותו, אם הוא זועק אליו באמת, כי קרוב ה' 'לכל' קוראיו...". הייתה זו תשובה מפתיעה! הרב ז. ב. שעמד במקום ושמע את הדברים, נכנס אל רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, סיפר לו את שאירע ואת טענותיו של אותו חייל. אמר רבי אהרן לייב: "הוא הרי ראה שאלוקים עזר לו, למה הוא לא מבקש שוב מאלוקים שיעזור לו?... שיתפלל עוד, למה הוא לא מתפלל?". "מה יש להתפלל פה "- תמהו הנוכחים - מילא אז הוא התפלל כדי להינצל מן הרוצחים, היה לו רובה ביד, אבל עכשיו הוא כבר נשפט, ונידון לארבעה מאסרי עולם?...". רבי אהרן לייב החל לצחוק: "וכי הוא יודע לירות?! אלא מה - בכל זאת הוא התפלל, והצליח להרוג את תוקפיו; שיצעק, שיבקש שוב מהקב"ה שיציל אותו!". ממשיך הרב ז.ב. ומספר: בביקורי הבא בבית הכלא, סיפרתי לצחי את דבריו של הרב שטיינמן. עודדתי אותו ואמרתי לו: "תתפלל לה', תתפלל מכל הלב". לאחר זמן הלכתי ברחובה של עיר, והנה לפתע נקרה למולי אותו חייל. הייתי צריך לשפשף את עיניי לכמה שניות כדי להיות בטוח שאני רואה טוב... שאלתיו בתדהמה: "צחי, מה אתה עושה פה? הרי קיבלת ארבעה מאסרי עולם, האם ברחת מבית הסוהר?!". תשובתו הייתה מפתיעה ומרגשת: "ה' שמע לתפילתי, ויצאתי לחופשי... השב"כ תפסו את המחבל החמישי, ולאחר חקירה ממושכת הוא סיפר את שאירע באותה התרחשות. הוא הודה שהם באו לרצוח, ואת הסכינים של חבריו לקח עמו לכפר. ואכן, אנשי הביטחון חיפשו ומצאו את הסכינים, ומיד שיחררו אותי" (נר לשולחן שבת - ופריו מתוק / הרב חנניה צ'ולק שליט"א).

שביבים / שאול שיף

עסקה לכבוד הקב"ה

סיפור מרגש סיפר הרב בן ציון הכהן גרוס סנה שליט"א, סיפור של קידוש ה' שאירע בחודשים האחרונים:

נגיד חרדי ביקר בישיבה בלוס אנג'לס. בצאתו מהישיבה הבחין בשלט חוצות ענק שתלוי בדיוק מול בניין הישיבה, ועליו תמונת תועבה. הנגיד הזדעזע מכך שמאות בחורי הישיבה נתקלים במראה זה מדי יום, בכל עת שהם יוצאים מבניין הישיבה, והתקשר מיד לחברה המשכירה את שטח הפרסום. הוא ביקש לרכוש את אותו שטח פרסום, במטרה להוריד את שלט התועבה. נציג החברה השיב כי הדבר בלתי אפשרי, מאחר שהשטח מושכר. הנגיד, בתגובה, ציין כי הוא מוכן לשלם יותר מהמחיר הרגיל, העיקר לשכור את שטח הפרסום המדובר. "אתה מוכן לשלם 1,000 דולר ליום?" שאל הנציג, והנגיד השיב: "אכן!". בחסכונותיו הנזילים היו לנגיד 90,000 דולר, והוא החליט להשקיע אותם בעסקה משתלמת זו - עסקה לכבוד הקב"ה... לאחר חצי שעה צלצל נציג חברת הפרסום אל הנגיד, ואמר לו כי החברה המפרסמת מוכנה להסיר השלט. הנגיד הודיע כי הוא ישכור השטח ל-90 יום תמורת 90,000 דולר. "איזה מוצר תרצה לפרסם?", שאל הנציג, והנגיד השיב: "לא יודע!". שטח הפרסום נותר ריק במשך מספר ימים, לאחריהם חזר אליו הנציג, והבהיר כי השטח לא יכול להישאר ריק. "אתה חייב להציב שלט כלשהו", אמר. לנגיד לא באמת היה מה לפרסם שם, אך בהברקה של רגע אמר כי הוא רוצה להציב במקום שלט שיתחלף מדי יום, ועל השלט יהיו המילים: "עוד 85 ימים", ולמחרת: "עוד 84 ימים", ולמחרת: "עוד 83 ימים", וכן הלאה. עברו מספר ימים, ותושבי האזור החלו לתהות על הפרסום המסתורי. הסקרנות גברה, והשלט הפך לנושא שיחה. גם עיתונאים וכלי תקשורת יצרו קשר עם המפרסם, במטרה להבין מה עומד מאחורי השלט, אך הוא סירב לגלות; "מדובר בהפתעה", אמר, בעוד לא תכנן כלל לפרסם כל מוצר, אלא רק למנוע את פרסום תמונת התועבה... ימים ספורים לפני תום תקופת הפרסום, קיבל הנגיד שיחת טלפון מפתיעה מחברת 'קוקה קולה' שראתה בשלט זה הזדמנות פרסומית גדולה: "תפרסם את מה שתכננת לפרסם במקום אחר, ואנחנו נרכוש ממך הזכות לפרסם ביום ה-90, תמורת 3 מיליון דולר(!!!)". לאחר 90 ימים התפרסמה במקום תמונה של קוקה קולה, ובערב חג החנוכה האחרון, קיבל הנגיד מ'קוקה קולה' 3 מיליון דולר", מסיים הרב סנה את סיפורו "והכל, בזכות מצווה שעשה ודאגתו לקדושת בחורי ישראל! (דרשו).

ועליך לפרנס את אשתך...

ראב"ד העדה החרדית, הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א, מספר על הליכות והנהגות שראה אצל רבו הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל

הרב מ. גרינפלד זצ"ל שלמד בישיבה בהיותה בפרנקפורט, סיפר שפעם הנאצים ימ"ש נכנסו לישיבה סמוך לתחילת תפילת שחרית, ובידיהם כלי משחית להכות את הבחורים במכות נמרצות. הם פצעו כמה בחורים. מו"ר זצ"ל יצא לפניהם כשתפילין בראשו, אש קודש ניכרה על פניו, והוא צעק: "רבש"ע! לאיזה מדרגה באנו! והלא הכתוב אומר (דברים כ"ח, י') 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' - ואלו תפילין שבראש, ואצלנו לא כך הוא!". כשראו אותו הנאצים ימ"ש, חזרו לאחוריהם וברחו מהישיבה, ויהי לאות ולפלא.

היה מקורב מאד לקדוש החפץ חיים זצ"ל, והחזיק עצמו בגדר תלמיד לחפץ חיים, והרבה פעמים כתב אליו מכתבים לבקש עצות יסודיות. כאשר שלח מכתב לחפץ חיים שהוא מחפש להשתדך עם אישה שתקריב כל חייה לתורה, מצא החפץ חיים את בתו החורגת - יתומה מילדות מהעיר ראדין, שאימץ אותה וגידלה בביתו כבת כראויה לכך, והציע לו, והתארסו, והחופה נערכה בביתו, והחפץ חיים עצמו היה מסדר קידושין (ולפי השמועה, היה אצל הח"ח דבר נדיר שסידר קידושין).

לאחר חופתו אמר לו ה'חפץ חיים': "אל תשכח שהתחייבת עכשיו כתובה, ועליך לפרנס את אשתך"... וכל כך היה מופשט מענייני העולם הזה, עד שהוצרכו להזכיר לו את חיובי ממון שלו לאשתו (שמענו מפי אחי רבנו הגאון רבי דב שטרנבוך).

סיפר לי שכאשר שמע שהקדוש ה'חפץ חיים' עומד לפתוח כולל ללימוד 'קדשים' ולהחזיקו, ולזרז בכך ביאת משיח צדקנו, השתומם ונסע אליו, ושאל שלכאורה מוטב שיקדיש הכסף הזה להחזיק עשרה אברכים, שיסעו מעיר לעיר ומכפר לכפר, לפעול פלאות בחינוך הבנים והבנות ושמירת שבת, ותהא בזה מהפכה גדולה בשמירת הדת, ובזכות המהפכה הגדולה הזו, שתביא עמה הרבה מעשים טובים, הקב"ה יחיש את ביאת משיח צדקנו. ובאשר ללימוד 'קדשים' - הוא יתברך כבר ידאג שנדע אז היאך לנהוג. וה'חפץ חיים' נאנח והשיב שהצדק עמו, ואכן חובת השעה וחשיבות עליונה היא להעמיד אברכים שיעברו מעיר לעיר, ויפעלו נפלאות לבסס יסודות היהדות, אבל מ"מ אין זה מוטל עליו דווקא, שנראה שיש עוד שמסוגלים לכך, ומוכנים להתעסק בכגון זה, אבל לגבי הקמת כולל - לא נראה שיש מי שמסוגל לעשות כן ולשאת את המשא הכבד, ולפיכך הוא נוטל על עצמו את התפקיד, ומקווה להצליח בסייעתא דשמיא.

עמד כחומה בצורה שלא ליהנות מכספי מחללי שבת , והיה אומר שהרבה מהצלחת הישיבה תלוי בטהרת הממון, שלדרכם הרעה יש השפעה על הישיבה הקדושה, ועוד שכשמקבלים צדקה ממחללי שבת מחזקים ומגבירים את כוחם, וכ"ש שאם יחלקו להם כבוד, יגדל הנזק פי כמה, ולכן מיאן בתוקף לקבל כסף מאת מחללי שבת, והיה מוכן במסירות נפש כפשוטו, לסבול הרבה מאד מעול החזקת הישיבה ובלבד שלא להזדקק לכספם של עוברי עבירה.

וסיפר שהקדוש ה'חפץ חיים' זצ"ל עמד על כך, שבישיבתו יקבלו תרומות רק משומרי שבת, וביאר שאף שנדמה שכדאי לקבל כסף מאת מחללי שבת, אבל הדבר נכון רק לפי שעה, ולעתיד ההפסד

הוא גדול יותר, שהם בתרומתם נעשים שותפים בתורת התלמידים, והדבר פוגם בקדושת הישיבה, ומזיק מאוד לרוחניות של התלמידים, והתוצאות הפסולות ניכרות היטב בחינוך הבחורים שחסרים להם יסודות בקדושה.

וגם כאשר לא היה לחם בישיבה, והיו אנשים מחללי שבת שביקשו לסייע ולהוציא את הישיבה לגמרי מחרפת רעב, התעקש ועמד במסירות נפש שלא לקחת מאת מחללי שבת מאומה, ולא שינה מהשקפתו כמלוא נימה. וכדי להציל את הישיבה מחרפת רעב, עשה הסכם עם מאפייה בבעלות חרדית, שהלחם הנשאר במאפיה ולא נמכר - יינתן חינם לישיבה ביום המחרת, וכך היו בני הישיבה אוכלים לחם יבש ובלבד שלא להיתמך במחללי שבת.

וכן היה, כאשר ממשלת אנגליה ביקשה לשלם את כל הוצאות הישיבה בתור מוסד של הממשלה, עמד כחומה בצורה ולא הסכים לקבל כספם, אע"פ שהיה בכך להביא רווחה גדולה לישיבה. וכמו כן מיאן לעשות וועד של כמה נגידים שידאגו להשיג כסף לישיבה, שחשש שמא ייקחו כסף גם מאת מחללי שבת ואין העסק כדאי. וכן אירע פעם שנתפרסם על יהודי שומר שבת שהוא רמאי, והרבה מכספו בא מגזל, ולא הסכים שיבקשו ממנו כסף.

באחת מעתות המצוקה בישיבה, כשהגענו למצב נורא שכבר לא היה מה לאכול, שלחני מו"ר זצ"ל ללכת ערב אחד להתדפק על פתחי נדיבים, ולבקשם שיתנו משהו להצלת הישיבה מחרפת רעב. ואכן כל הערב כיתתי רגלי בין הבתים, אך כמה שהשתדלתי לא עלה הדבר בידי, שרובא דרובא מאותם שדפקתי בפתחיהם לא פתחו כלל, ויש שפתחו דלתותיהם, ופטרו עצמם בטענות שיש להם התחייבויות קודמות וכיו"ב, ומהם שצעקו לעברי שנלך לעבוד, ולא נבקש מהם לישא בעול הישיבה, בעוד שאנחנו יכולים להתפרנס בכוחות עצמנו, ומהם שתלו מודעה בפתחי החצרות ש'הכניסה לכלבים ומקבצי נדבות אסורה'... וכך חזרתי בפחי נפש לישיבה, בהרגשה שלא די בזה שלא הצלחתי כלל לאסוף כסף, אלא הישיבה גם הפסידה את הוצאות הנסיעה...

למחרת התיישבתי ללמוד כהרגלי בהיכל הישיבה, והנה הגיעה לאוזני שמועה שמו"ר זצ"ל מחפש אותי. חששתי מאוד שהוא מקפיד עלי שלא פעלתי מאומה, אבל לפליאתי ראיתי אותו בא לנגדי והוא מלא שמחה וקורא לי "מגיע לך יישר כח! ברוך ה' הצלחת הצלחה גדולה!". מיהרתי להשיב לו שכנראה טעות היא, שהרי לא פעלתי מאומה, אך מו"ר השיב לי בשמחה שעל ידי פעולתי אתמול, בא אליו יהודי היום בבוקר, ונתן לו עשרים וחמש ליש"ט (סכום עצום בימים ההם). שאלתיו איך זה קשור למה שעשיתי אתמול, והשיב לי מו"ר זצ"ל: "הרי אנו מאמינים בני מאמינים, ויודעים שההשתדלות אינה הסיבה לתוצאה, אלא שגזירה היא מלפניו, שבלא השתדלות מצד האדם אין הקב"ה נותן את מה שנגזר כבר, וא"כ וודאי זה שייך אליך, שמאחר שאתה עשית את ההשתדלות - ממילא הקב"ה עזר לנו, והרבה דרכים למקום, ועל ידי השתדלותך במקום אחד, הושיע אותנו הקב"ה ממקום אחר"... אח"כ דיבר עמי בגנות אלו שלא רצו לקבלני בטענה ש"אינם מקבלים שנוררעס"", ונאנח ואמר: "הלא הם הרבה יותר עניים ונצרכים מאתנו, שהם מפסידים בידיהם את ברכת ה' לעתיד לבוא, ומאבדים את עולמם הנצחי, ואנחנו עשירים, שמעשינו כתובים בספר זיכרון ליראי ה' ולחושבי שמו, והוא יתברך משלם לנו שכר מרובה עד אין קץ בעולם הנצח".

סיפר לי, שהגביר הנודע ר' אנשיל רוטשילד זצ"ל מפרנקפורט, היה נותן ממון רב לצדקה, והיה זהיר במצוה קלה כבחמורה, ובסוף ימיו כאשר חלה במחלה ונטה למות, שלח לו הקדוש ה'חפץ חיים' מכתב, שיתרום מיליון מארק לישיבות ברוסיה, כדי להצילן מחרפת רעב [ולפי השמועה רכושו נאמד בשלושים מיליון רובל], והבטיח לו עבור זה חלק גדול בגן עדן. ה'חפץ חיים' היה בטוח שיסכים, וכבר הודיע לישיבות שבקרוב תהיה רווחה לישיבות, אבל בני משפחתו של רוטשילד לא מסרו לו את המכתב, ונפטר קודם ששמע מהמכתב, ולא השאיר כלום בצוואתו עבור הישיבות. תיכף לאחר פטירתו נודע גורל המכתב לבני משפחתו של ה'חפץ חיים', והחליטו שלא לספר לו כדי שלא יצטער, אך ה'חפץ חיים' שציפה לשמוע איזו ידיעה בעניין הכסף, הרגיש שבני משפחתו משתמטים ממנו, וכפי הנראה השיג ברוח קדשו את אשר קרה, ואמר להם שכנראה רצון הקב"ה, שהתורה לא תתקיים מסכום של מיליון רובל מידיו של רוטשילד אחד, אלא אדרבה, שהישיבות יהיו נזקקים לפרוטות הבודדות שמתקבצות מכל בית ישראל, שהפרוטות הבודדות שהעניים נותנים מתוך קושי - חביבות מאוד אצל הקב"ה, וחזר החי"ח לעסוק בעבודת ה', ולא הצטער, אלא קיבל על עצמו שכך הוא רצון הקב"ה!

והיה אומר שלכל יהודי ניסיון משלו: 'בעל בית' נבחן באיסורי אונאה, גזל וריבית, בן ישיבה - בביטול תורה, ומנהל הישיבה - אם הוא בוטח בהקב"ה, ולכן לא הקל לעצמו העול לקבל מאת מחללי שבת בפרהסיה, כיון שידע שזהו ניסיון לו, אם יבטח בקב"ה שיזמין לו את הוצאות הישיבה בדרך כשרה בלא לקבל ממון שמפריע לקדושת הישיבה, ושמח שזוכה לעמוד בניסיון מתוך מסירות נפש כפשוטו.

מעולם לא שינה מדרכו כמלוא נימא, ובכל הליכותיו צעד ללא פחד ומורא, וכיוון שהאמת הייתה ניכרת בכל אורחותיו, זכה שגם מתנגדיו הכירו בו שהוא איש אמת.

פעם ביקש תרומה להחזקת הישיבה, מיהודי שהיה רגיל לתרום בקביעות עבור הישיבה, והלה השיב לו שמכאן והלאה אינו רוצה לתת לישיבתו. מו"ר זצ"ל השיב לו: "זו זכותך לא לתת, אבל אני מבקש ממך לא להתחרט על הראשונות, שאז תפסיד את שכרך על מה שנתת עד עכשיו", וכמו שאמרו חז"ל (קידושין מ:) שהתוהה על הראשונות מפסיד את זכויותיו הראשונות.

(מתוך הספר 'אש קודש')

■ הרב יהונתן שוורץ, בסיפור אישי מרגש ומרתק

רציתי לשתף אתכם במשהו אישי מאד, השם שלי יהונתן שוורץ, בארה"ב אני הרבה יותר מוכר, בארץ אני פחות מוכר. אני יליד הארץ, נולדתי בירושלים התייתמתי בגיל 01 עוד לא הייתי בן אחד עשרה. אמא שלי נהייתה חולה כשאני הייתי בן שבע וחצי. ילדות קשה ביותר. באמת ילדות קשה היה לי. אני הילד שעלי כל המלמדים אמרו, לעולם לא יצא ממך כלום. היה לי זמנים בלי למצמץ אני אומר את זה, ואני לא צריך לתלות את הכביסה שלי בחוץ, הסיבה שאני עושה את זה, בשביל להציל ילד יהודי אחד שווה לי את הכל.

כשאני הייתי בחור יתום, הייתי בחור קשה, כמו שכל אחד מבין, לא היה לי קל, לא היה לי קל, ולא היה לישיבה קל, לא היה למגידי שיעורים קל. אבל היו שם אז מגידי שיעורים ומלמדים שעינו אותי, עינויים קשים ביותר. ואני לא רוצה להגיד חס ושלום שמות, הם בעלי משפחה ואני באמת מאחל להם מכל הלב את הטוב ביותר. אני לא מחזיק טינה בלב, שנאה בלב נגד אף אחד.לא לסלוח לאנשים זה לתת לאנשים לגור בתוך הלב שלך בלי לשלם שכירות. אני לא רוצה. סולח.

אבל אני רוצה שתבינו מלמדים יקרים. אני הילד שעלי כולם אמרו, לא יצמח ממך כלום. אתה חכה בחוץ. אני הייתי יותר בחוץ מהכיתה מאשר הייתי בפנים בכיתה.

אני זוכר כשנכנסתי לישיבה קטנה, היה שם ראש ישיבה, שמי שלמד איתי אז, זוכר את זה. עשיתי שטות והתקשרתי כל מיני טלפונים לאחד המלמדים שלי שעינה אותי עינויים קשים ביותר, פיזית ונפשית ויותר מזה, אני לא רוצה להיכנס לזה, והייתי כל כך כעוס עליו ואני עשיתי לו כל מיני טלפונים והפרעות שונות, שזה דבר מאד לא נכון לעשות, אני מצטער שעשיתי את זה, אבל הייתי בחורצ'יק בגיל הטיפש-עשרה והמשגיח של הישיבה שוב פעם, אני סולח לו היה לו את המשרד בתוך בית כנסת הגדול, והיה לו שתי דלתות. הוא קרא לי באמצע הסדר, שכולם היו בישיבה, לקח מקל והרביץ לי מאה ארבעים מכות בתוך היד . מכות רצח שזה כואב לי עדיין עד היום, מכות רצח.

אני זוכר כשנכנסתי לישיבה גדולה, אחרי כמה שבועות שהייתי שמה, אחרי כמה חודשים לא זוכר בדיוק, זרקו אותי מהישיבה בגלל שטות, נכנסתי למנהל הישיבה התחננתי אליו, התחננתי אליו, הוא הצביע על הפלורוסנט, ואומר לי תדבר עם הפלורוסנט אני זוכר את זה כמו היום, עשר פעמים, תדבר לפלורוסנט ככה הוא אמר לי. אני לא אשכח את זה.

הוא אמר לי גם: אתה, מי צריך אותך פה, מי צריך אותך פה, לך! בזלזול, שזה נכנס עד עומק הנשמה. עלי אמרו שלא יצמח ממך כלום, אני הבן אדם יהונתן שצריך ללמד מסר לכל המלמדים, לכל המחנכים, ולכל המגידי שיעורים.

התחתנתי, היה לי נישואים קשים ביותר, התגרשתי, ב"ה ה' עזר לי נישאתי בשנית, עם הרבה הצלחה, הקמתי ביזנס ענק ב"ה, יש לי היום מעל ארבעים עובדים, אני מוסר שיעור קצר כל שבוע שזה נשמע לאלפי אנשים, יש לי זכות לחזק ולעודד אלפי יהודים בכל העולם. אני דורש דרשות בכל מיני מקומות. הקב"ה נתן לי חן. אבל אני רוצה להגיד לכם מה היתה הנקודה ששינתה את החיים שלי. מה היתה הנקודה שאני אמרתי אני כן יכול. אני לא אשכח את זה אף פעם.

זה היה בחנוכה לפני בערך שלושים וחמש שנה, שלושים ושתים שנה אולי, לא זוכר בדיוק, האדמו"ר מבעלזא הדליק נרות חנוכה וכשהוא יצא החוצה מבית הכנסת נפתחו שתי שורות, שדרכן האדמו"ר עבר. אני הייתי עם חליפה ועם גרטל, והחליפה שלי היתה פתוחה למחצה . והיה לי שען כיס, והשען כיס היה בצבע זהב, וזה תלה מעל הכיס שלי. והאדמו"ר נעצר והרים את השען שלי, והוא אמר מילה אחת, משפט אחד "בחור זהב, מגיע לו שען זהב" זה הכל, והוא המשיך. אני הייתי בחור זהב כמו שהקופסת ניירות כאן היא זהב, אפילו לא קרוב לזה, אבל אז התחיל השינוי שלי.

נהייתי בדחן, בדחן שזכיתי לשמח את כל האדמו"רים בכל העולם, וב"ה השתקמתי, ונהייתי למה שנהייתי.

אני רוצה שתדעו מלמדים יקרים, אתם מתעסקים עם יהלומים. איך אמר רבי שלמה באבובער למישהו, האדמו"ר באבוב זצ"ל, מישהו פנה אליו ואמר לו, שהוא לפני הצהרים הוא היה מלמד, ואחה"צ הוא הלך ל-47, רחוב 47 במנהטן להתעסק עם אבנים יקרות, עם יהלומים. אז האדמו"ר אמר לו, לפני הצהרים אתה מתעסק עם יהלומים, אחרי הצהרים אתה מתעסק עם אבנים. זה המציאות. לכל ילד יש הזדמנות.

מה היה בחנוכה, תחשבו קצת. בחנוכה היה דבר נפלא, מצאו פח שמן קטן, טהור אחרי שניצחו את היוונים, תתארו לעצמכם מה היה קורה שמה, מה קרה שמה, כשכל הכהנים עמדו שמה, אחד אמר, מה צריך להדליק עכשיו, לא הדליקו שנים, בואו נחכה שבע ימים מה קרה פה. היה אחד שאמר בואו נחלק את זה לשמונה ימים עד מתי שנשיג שמן טהור. והיה כהן אחד שאמר לא. בוא ניקח את מה שיש לנו ונדליק עם מה שיש לנו. וזה ניצח, והדליקו ויש את הנס. תתארו לעצמכם לו היו שומעים לבן אדם, לכהן שהיה אומר לא להדליק, בוא נחכה, לא היה לנו את חנוכה, ולא היה לנו כלום. כמה פעמים אנחנו אומרים לבן אדם, לבחור, לילד, אה, אין לך כלום... אבל לכל אחד יש שמן זית, קצת. יש לו משהו. תקחו את השמן זית הזה ותטהרו אותו.

שמעתי פעם מהאדמו"ר מבעלזא שאמר, היום זה עולם שהכול נהיה יותר קל וקל וקל וקל. חוץ מדבר אחד, חינוך ילדים. יש לכם בידיים את הדור הבא, ויש לכם בידיים את האוצר הכי יקר, שאני מסכים שבאמת קשה לחנך. היום אסור את זה ואסור את זה ואסור להרביץ ואסור להגיד, ואסור, זה קשה. אבל תדעו לכם דבר אחד, אף פעם לא לתת חותמת: הילד הזה לא יגדל כלום. אני ההוכחה, כולם אמרו את זה עלי. וב"ה הצלחתי בחיים. אל תתנו חס ושלום למשפט הזה להיכנס לפה שלכם, ויותר חשוב שייצא מהפה שלכם שכל ילד יכול לגדול גדול בישראל. יש לכם את הכח. ושהקב"ה יתן לכם כח.

(הדברים ערוכים מתוך הקלטה)

כח התפילה בכל עת

/ הרב שמעון ממן שליט"א

התפאר עלי למתי אעתיר לך... ויאמר למחר... למען תדע כי אין כה"א, מקשה רבינו אור החיים הקדוש, הרי ההתפארות הגדולה יותר היא, שהיה אומר למשה שיסיר את הצפרדעים היום תיכף ומיד. א"כ כשאמר לו פרעה למחר, היאך יצדק דבר משה לומר כדברך למען תדע כי אין כה' אלוקינו, הרי בזה נקטן ההתפארות על פרעה בגדולת השי"ת? עוד שואל, למה אמר משה "למתי אעתיר לך" לא היה לו לומר אלא למתי יסיר הצפרדעים? וביאר זאת רבינו, דהנה עבד הבא לבקש דבר מה מהאדון שלו, אינו מדרך המוסר לקבוע לו זמן לקבלת בקשתו. ועיקר שאיפתו היא, שהלואי שתתקבל בקשתו אם מוקדם או מאוחר. ובא משה לגלות לפני פרעה, את גודל חביבותו של השי"ת כלפי עם ישראל. שלא רק שה' שומע את תפילותינו לעשות את בקשותינו, אלא מעוניין להעניק לנו את צרכינו בזמן הטוב והרצוי לנו. ולכן אמר התפאר עלי למתי אעתיר לך, להראות לו שבאיזה זמן שיעתיר לפני ה' להסיר המכה, המכה תוסר מעל עמו, ויכול להתפלל עתה שתוסר למחר.

אך עדיין צ"ב מה ראה פרעה לדחות את המכה מעליו ומעל עמו ולהמשיך אותה עד למחר, ולא ביקש ממשה שיפסיק את המכה לאלתר. שהרי ברור הוא שאם היה מבקש ממשה להסיר את המכה מיד, היה משה עושה לו כן? מיישב רבינו, כי זריזותו של משה באומרו לו"למתי אעתיר" הטעתו עין שכלו של פרעה לחשוב שכבר קרב קץ כח המכה, ולכן אמר לו משה "למתי אעתיר" כי היה חפץ משה שהמכה תסתיים על ידי תפילתו ולא מאליה. ולזאת דחה פרעה את כח תפילת משה עד למחר, לראות אם באמת עדיין בכח המכה להתמשך לולא תפילת משה רע"ה.

וזהו שאמר לו משה לפרעה "למען תדע כי אין כה' אלוקינו" שהוא מקבל התפילות שלנו בכל עת ובכל שעה לפי התנאים שרצינו ודרשנו ממנו. וכן אמר הכתוב (דברים ד, ז) כה' אלוקינו בכל קוראינו אליו", ולכן תיכף ומיד יצא משה להתפלל על הצפרדעים שיכרתו למחר. ולא חשש משה היאך יצליח לאמת לפרעה שאכן הסרת הצפרדעים היתה בגלל תפילתו של עכשיו, ולא בגלל שהתפלל שוב מחר סמוך ונראה לשעת הסרת המכה? כי משה לא היה מתפלל בתוך העיר שהיא מליאה גילולים, אלא דרכו היתה לצאת ולהתפלל מחוץ לעיר. ובודאי כולם הרגישו שלא יצא מחוץ לעיר להתפלל אלא אתמול בדברו אל פרעה, ולא יצא שוב למחרת סמוך למועד הסרת המכה. ולכן כתוב "ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים" לומר שיצא מאת פרעה בקול רעש, שידעו הכל שהולך לצאת עתה מחוץ לעיר כדי להתפלל על מכת הצפרדעים שיסיר אותה ה'. והוסיף לומר על "דבר" הצפרדעים, להורות שלא ביקש רק להסיר אותם אלא ביקש עוד דיבור בענין המכה, דהיינו שימתין להסרת המכה למחר כדבר פרעה.

ומכאן אנו למדים עד כמה גדול כחה של תפילה, להתפלל בכל עת ובכל שעה שימלא ה' משאלות לבנו לטובה ולברכה. ואם האדם לא יודע את השעה הראויה, או אם בכלל כדאי לו להתפלל ולבקש אותה בקשה. יכול להתפלל להשי"ת שאם אכן יהיה בקשתו לטובתו ימלא אותה בזמן הראוי. וכל זה גם כן מורה על חיבתו של ה' לבני ישראל, שה' חפץ בתפילותינו בכל עת ובכל שעה ובאיזה אופן שנרצה לפרט בפניו, יתקבלו התפילות באהבה וברצון.

רבי סעדיה בן אור זצ"ל

רבי סעדיה בן אור (דוראני, א' באדר ה'תרע"ד, 27 בפברואר 1914 - ה' באדר א' ה'תשנ"ז, 12 בפברואר 1997) היה רב ומקובל תימני-ישראלי.

נולד בשנת ה'תרע"ד במחוז חוגריה שבדרום תימן ביישוב חרף אל הייגה, בן בכור לעובדיה בן שלום דורני וחממה צבר לבית סינואני. בגיל שלוש ידע קרוא וכתוב. בגיל 13 הוסמך לרבנות על ידי מורו המובהק מארי חיים סינואני. בסמוך למקום הולדתו הייתה עיר המקובלים מועצירה ובה הרב יעיש מוסא קורין (בעל "מחמדי שמיים" והסבא של רעייתו לימים, רחל), הרב יעיש חדאד, הרב שלמה טביב ועוד. הרב סעדיה בן אור למד והושפע מדמויות אלו כמו גם ממורו הרב חיים סינואני.

אביו רכש עבורו ספרי קודש בכל פעם שסוחר הספרים היה מגיע לכפר פעמיים בשנה. כבר בצעירותו הנהיג את קהילת חרף אל הייגה ולימד ילדים. מעבר למעמדו בקרב היהודים, גם ערביי הסביבה היו עולים לבקש ממנו ברכה ועזרה. בשנת ה'תש"י עלה לישראל והתיישב ברעננה. כרבו מארי חיים סינואני סירב לקבל משרה רבנית רשמית. למחייתו עסק בגננות.

במשך 30 שנה, לאחר פטירת קודמו הרב עובדיה בן חיים יוסף, שימש כרבה של קהילת "נצח ישראל-אור לבנים" ברעננה בה גם הרבה לעבור לפני התיבה, וב-15 השנים האחרונות לחייו גם הנהיג את בית המדרש "לאה ורחל" מיסודו של אחיו ר' חיים שלום.

למד בחברותא עם הרב יצחק הוברמן שהעיד כי הרב בן אור זכה לגילוי אליהו. סייע גם למחקריהם של פרופסור שלמה מורג, פרופסור יצחק צפתי וד"ר אפרים יעקב בחקר יהדות תימן והשפה העברית. הרבה בתעניות דיבור, בפרט ב-40 הימים שבין ראש חודש אלול עד מוצאי יום הכיפורים. כמו כן, העניק ברכות ועצות

למי שבאו לפתחו. העיר רעננה העניקה לו את התואר "יקיר העיר" בשנת 1994. בשנה שטרם פטירתו אירעו אסונות כבדים במשפחתו: בית המדרש בראשו עמד עלה באש, אחיו, מייסד בית המדרש ורעייתו נפטרו וכן גם בתו של הרב בן אור. ביום השביעי לפטירתה נפטר הרב סעדיה בן אור, בה' באדר א' ה'תשנ"ז. על פי צוואתו לא נישאו בלוויתו הספדים והוא נקבר ברעננה. על מצבתו נחקקו המילים "אוהב ישראל", וציונו משמש אתר עלייה לתפילות ובקשות. לאחר פטירתו קראה עיריית רעננה רחוב על שמו בסמוך לרחובה הראשי של העיר. בשנת ה'תשע"א יצאו לאור דיסקים עם תפילות וניגונים שלו, ודיסק עם דרשותיו. הרב בן אור כתב תשעה ספרים (בשמונה כרכים): ארזי אל, מחמדי אל,ערוגות הבושם נתיבות החכמה - שני כרכים, קודש הילולים - שני כרכים, נופת צופים על הנביאים, עצי בשמים על חמש מגילות, משנת חכמים על מסכת אבות ופאר מלכות. המקובל הרב חיים עדני - הקים בירושלים בית מדרש על שמו ועל שם אחיו חיים שלום בשם "אור חיי". הרב דורון אחיאל - רב קהילת נצח ישראל בלונדון כתב ספר על פרשת השבוע בשם "ואד יעלה".

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net